

CPTA คืออะไร ?

นายสุวิทย์ พงษ์พิทักษ์*

ในระบบธุรกิจของนานาชาติประเทศ ผู้ลงทุนจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้เพื่อใช้ในการตัดสินใจลงทุน ขณะเดียวกันผู้บริหารธุรกิจก็ต้องการข้อมูลในการตัดสินใจดำเนินธุรกิจเช่นกัน โดยข้อมูลสำคัญซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดที่มีคุณภาพที่ถูกต้องคืองบการเงิน ประกอบด้วยงบกำไรขาดทุนซึ่งแสดงผลการดำเนินงานของธุรกิจและงบดุลซึ่งแสดงฐานะการเงินของธุรกิจ

งบการเงินจะทำให้ธุรกิจวิเคราะห์โอกาส ความเสี่ยงในการลงทุน กลยุทธ์ที่ต้องใช้เพื่อนำไปสู่แผนปฏิบัติงานที่เหมาะสม งบการเงินที่ใช้ประเมินคุณภาพของกิจการที่สำคัญ คือ งบกระแสเงินสด ซึ่งจากการสำรวจพบว่า 25% ของมูลค่าทั้งหมดของตลาดมีผลมาจากข้อมูลทางการเงินบัญชี และอีก 75% ของมูลค่าทั้งหมด

ซึ่งเป็นตัวผลักดันหรือขับเคลื่อนเป็นผลจากการบริหารจัดการเป็นกลยุทธ์ที่ใช้นวัตกรรมของผลิตภัณฑ์หรือสินค้าและความเชื่อถือของลูกค้า

ดังนั้น งบการเงินของนิติบุคคลโดยทั่วไปต้องผ่านการตรวจสอบและแสดงความเห็นจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) หรือผ่านการตรวจสอบและรับรองด้านภาษีอากรจากผู้ตรวจสอบและรับรองภาษี (CPTA) ซึ่งในแต่ละประเทศผู้ตรวจสอบและรับรองด้านบัญชีและผู้ตรวจสอบและรับรองด้านภาษีอากรจะเป็นบุคคลเดียวกันหรือคนละบุคคลก็ได้อยู่ที่การกำหนดหลักเกณฑ์ของแต่ละประเทศ

สำหรับในบทความนี้จะขอเสนอระบบบัญชีภาษีของประเทศญี่ปุ่นให้ผู้อ่านได้ศึกษาและทำความเข้าใจ ดังนี้

“สสพวงสารสิน” ปีที่ 55 ฉบับที่ 2 กุมภาพันธ์ 2551

* ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการสอบบัญชีภาษีอากร

● ระบบภาษีของประเทศญี่ปุ่น

1. โครงสร้างและระบบภาษีของญี่ปุ่น
ประกอบด้วย

- ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- ภาษีเงินได้นิติบุคคล

- ภาษีมูลค่าเพิ่ม
- ภาษีสรรพสามิต ที่เก็บจากสุราและ
บุหรี่
- อากรแสดมปี
- ภาษีมรดก

2. การเปรียบเทียบภาษีที่ภาครัฐจัดเก็บได้ในปี 1990 และภาษีที่ภาครัฐคาดว่าจะจัดเก็บได้
ในปี 2007 โดยมีสถิติที่เปรียบเทียบกันได้ ดังนี้

หน่วย : ล้านบาท

รายการภาษี	ปี 1990		ปี 2007	
	จำนวนภาษี	เปอร์เซ็นต์	จำนวนภาษี	เปอร์เซ็นต์
1. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	26.0	43.2%	16.5	30.9%
2. ภาษีเงินได้นิติบุคคล	8.4	30.6%	16.4	30.6%
3. ภาษีมูลค่าเพิ่ม	4.6	7.7%	10.6	19.9%
4. ภาษีสรรพสามิต (น้ำมัน)	1.9	3.2%	2.1	4.0%
5. ภาษีมรดก	1.9	3.2%	1.5	2.8%
6. ภาษีสรรพสามิต (สุรา)	1.9	3.2%	1.5	2.8%
7. อากรแสดมปี	1.5	2.5%	1.2	2.3%
8. อื่นๆ	3.9	6.5%	3.6	6.7%
รวม	60.1	100.0%	53.5	100.0%

จากข้อมูลการเปรียบเทียบภาษีพบว่า การ
จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง ขณะที่
การจัดเก็บภาษีเงินได้นิติบุคคลไม่เปลี่ยนแปลง
และภาษีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น สาเหตุของการจัดเก็บ
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลงเกิดจากอัตราการ
เกิดของประชากรญี่ปุ่นลดลงทำให้สัดส่วนของ

ประชากรที่มีรายได้ที่ต้องเสียภาษีให้รัฐน้อยกว่า
ผู้สูงอายุที่รัฐต้องเลี้ยงดู รัฐบาลญี่ปุ่นจึงต้องม
ีการปรับโครงสร้างภาษีเพื่อชดเชยภาษีเงินได้
บุคคลธรรมดาที่ลดลงเช่น เพิ่มอัตราภาษีมูลค่า
เพิ่มเป็น 8% หรือ 10% ในอนาคต

3. ระบบการประเมินตนเอง

การจ่ายภาษีเป็นระบบการประเมินตนเอง สำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีมรดก ผู้เสียภาษีเป็นผู้กรอกแบบ คำนวณภาษี และยื่นแบบด้วยตนเอง ซึ่งทางภาครัฐจะมีหน่วยงานของกรมสรรพากรญี่ปุ่นให้ความรู้ ให้คำปรึกษาในการกรอกแบบ คำนวณภาษีเพื่อยื่นแบบรวมทั้งช่วยในการจัดหาผู้สอบบัญชีอากร (CPTA) ที่มีความรู้ความสามารถไว้ให้คำปรึกษาในเรื่องดังกล่าวด้วย

4. ระบบการตรวจสอบโดยกรมสรรพากรประเทศญี่ปุ่น

ระบบตรวจสอบสามารถแบ่งได้ 2 กรณี ดังนี้

กรณีที่ 1 ความผิดพลาดที่ไม่ได้ตั้งใจ ซึ่งเกิดจากความผิดพลาดในการคำนวณ ผู้เสียภาษีไม่มีเจตนาจะหลบเลี่ยงภาษี กรณีนี้ถือเป็นการตรวจสอบธรรมดา ถ้าผิดพลาดก็จะมีการปรับ

กรณีที่ 2 ความผิดที่ตั้งใจหลบเลี่ยงภาษีที่เรียกว่า “อาชญากรทางภาษี” ซึ่งหากกรมสรรพากรญี่ปุ่นตรวจพบ จะให้โอกาสในการชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา หากไม่สามารถแก้ข้อกล่าวหาได้อย่างมีเหตุผลจะต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและนำขึ้นศาลเพื่อดำเนินคดีต่อไป

5. ระบบการยื่นแบบที่เรียกว่า “Blue Form Return”

1. ประเทศญี่ปุ่นเริ่มมีการใช้ระบบการยื่นแบบที่เรียกว่า “Blue Form Return” ในปี 1950

2. หลักการสำคัญของผู้ที่ยื่นแบบที่เรียกว่า Blue Form Return คือ ต้องมีการจัดทำบัญชีตามหลักการบัญชีคู่และต้องมีการบันทึกรายการในสมุดรายวัน สมุดแยกประเภทให้ครบถ้วนและถูกต้องตรงตามเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีจากข้อมูลในบัญชีไปสู่การจัดทำงบการเงิน งบดุล งบกำไรขาดทุน และงบการเงินอื่นและต้องเก็บรักษาสมุดบัญชีและเอกสารประกอบการลงบัญชีเป็นเวลา 7 ปี

6. ระบบการร้องขอให้มีการทบทวนการตรวจสอบ (น่าจะนำไปไว้ใกล้กับระบบการตรวจสอบ)

ในกรณีที่ผู้เสียภาษีไม่เห็นด้วยกับการตรวจสอบและประเมินว่าไม่เป็นธรรมกับตนเอง

สามารถยื่นเรื่องเพื่อให้ทบทวนโดยการตรวจสอบใหม่อีกครั้งก่อนที่จะนำคดีขึ้นพิจารณาในศาล ในการทบทวนนี้ไม่ใช่การแก้ข้อกล่าวหาแต่เป็นการทบทวนตามคำร้องเท่านั้น

หากผู้เสียภาษีไม่พอใจกับผลของคำร้องสามารถไปยื่นคำร้องได้ที่หน่วยงานอิสระทางด้านภาษี ซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่อิสระที่ไม่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของกรมสรรพากรญี่ปุ่น ให้ความเป็นธรรมกับผู้เสียภาษี ประธานของหน่วยงานอิสระดังกล่าวจะเป็นผู้ตัดสินถือว่าสิ้นสุดแล้ว

แต่ถ้าผู้เสียภาษีไม่ยื่นร้องขอให้มีการทบทวนการตรวจสอบ จะถือว่าเป็นการยอมรับการประเมินจากกรมสรรพากรประเทศญี่ปุ่น

7. ระบบการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล

ด้วยประเทศญี่ปุ่น มีระบบภาษีแบบประเมินตนเองและมีความคาดหวังที่จะให้ผู้เสียภาษีดำเนินการเสียภาษีด้วยความเรียบร้อย ในแง่ที่มีการเสียภาษีถูกต้องได้รับความเชื่อมั่นและความ

ไว้วางใจที่ได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นธรรม จึงมีระบบนักภาษีอากรขึ้นตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1942 โดยให้บุคคลที่ประกอบวิชาชีพอิสระทางด้านภาษีเข้ามาให้บริการและมีกฎหมายควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพอิสระทางภาษี อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมสรรพากรญี่ปุ่น ซึ่งการบัญญัติกฎหมายผู้สอบบัญชีภาษีอากรมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันที่กำหนดให้มีหน้าที่เกี่ยวกับด้านภาษีตั้งแต่การให้คำปรึกษา แนะนำการคำนวณภาษี การเป็นตัวแทนในการยื่นแบบแสดงรายการภาษี รวมตลอดถึงเป็นตัวแทนในการให้ถ้อยคำการเสียภาษีต่อกรมสรรพากรญี่ปุ่นแทนผู้เสียภาษีกรณีถูกตรวจสอบ ซึ่งบุคคลดังกล่าวประเทศญี่ปุ่นใช้ชื่อเรียกว่า **Certified Public Tax Accountant** หรือ เรียกย่อว่า **CPTA**

นิติบุคคลประเทศญี่ปุ่นมีสิทธิที่จะเลือกใช้บริการของ CPTA ได้อย่างอิสระ ซึ่งหากมีการใช้บริการก็จะได้รับความเชื่อมั่นจากกรมสรรพากรญี่ปุ่นในด้านการเข้าตรวจสอบน้อยกว่านิติบุคคลที่ไม่ผ่าน CPTA และนิติบุคคลที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์เท่านั้นที่จะต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) ด้วย

สำหรับหลักเกณฑ์เงื่อนไขที่จะก้าวเข้าสู่การเป็น CPTA ของประเทศญี่ปุ่นขอให้ติดตามในบทความซึ่งจะนำเสนอต่อไป....

